

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 133. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1847_874-txt-shoot-idm7482.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Arilds-Tiden og Bør-Sønnerne.

I Arildstiden, i Ymers Dage,
Før *Midgaard* bygdes, det *Bør-Sønners* Værk,
Da var ikke Himmel, Hav eller Sand,
Da fandtes ei Jorden fjern eller nær,
Og Græs der ei groed i *Ginnunggab*;
Maanens Syster, hin klare Sol,
Kiendte end ei sin Gyldenstol,
Og af alle de Stjerner smaa
Ingen vidste, hvor de skulde staae,
Maanen drev sine Dage hen,
Ei han kiendte sin Styrke end!

Solen skinned paa sorten Muld,
Grøn blev Jorden, med Græs beklædt,
Ny og Næde fik Navne da,
Aften og Morgen, Aar ogsaa,
Som de gaves i Guders Raad.

Asker og *Embla*, evneløse,
Laae end paa Marken, leved knap,
Førend dem ændsed *Aser* trende,
134Kraftens Sønner med kiærlig Hu:
Aand gav *Odin* og Indsigt *Hæner*,
Farve gav *Loder* og Faverhed!

Saaledes omtrent synger *Vola* om Verdens Skabelse, og alle de Spørgsmaal, man herved kan opkaste, er unyttige, da Ingen kan besvare dem, thi vi bliver slet ikke klogere paa Verdens og Menneskets Oprindelse ved *Gylfelegens* Fortælling om Koen *Ød-Humle*, der var jævnaldrende med *Ymer* Jettefader, og slikkede saa længe paa Rimstene, til der blev en Mand af, som hed *Bur* og var Farfader til *Odin*, *Ve* og *Vile*, der skabte Verden af Ymers Jettekrop, og enedes om at gjøre Mennesker af Trækloidsene, *Asker* og *Embla*, saa den Ene gav Aand, den Anden Vid og Rørelse, den Tredie Aasyn, Mæle, Syn og Hørelse. Naar imidlertid hertil kommer, hvad alt findes i *Grimnersmaal*, at *Jorden* blev skabt af Ymers *Kiød*, *Klipper* af hans *Been*, *Hav* af hans *Blod*, *Himmel* af hans *Hovedskal* og *Midgaard* af hans *Øienbryn* til Menneske-Bolig, da er det saagodtsom Alt hvad *Edda* siger om *Tidens Fødsel*.

Det sidste Ord, som ogsaa egenlig er det Første (år var allda), maae vi især lægge Mærke til, thi ligesom det i den *Naturlige* Mythologi er *Stadet* og det *Stadige*, saaledes er det i den *Historiske* Mythologi *Tiden* og det *Timelige*, det giælder om. Derfor hører vi ogsaa i *Vøluspá*, at det Første, Guderne raadslog om, var passende *Navne* til Aar og Dag, Ny og Næde, og ligesaadan maa Skabelsen af Ymers 135Krop forstaaes, saa vi deraf lade os lære, at alt det *Haandgribelige* hedde paa Gudernes Sprog fornævnte Dele af en uhyre *Jettekrop*; thi blandt Andet beviser *Skalda*, det var mythisk Skik i *Norden* først at give Alting gaadefulde *Navne* og siden dertil at knytte gode eller slette Fortællinger, som skulde løse Gaaden.

Midgaard (middangeard) betyder nu vel paa *Angelsk* hele Verden, men da den mythologisk kaldes Ymers *Øienbryn* og er *Mandhjem* i Modsætning til *Jotunhjem*, saa seer vi, derved skal forstaaes *Høiderne* med de store *Udsigter*, hvorfor *Midgaard* ogsaa i *Gylfelegen* lignes ved en Borg, hvorfra man overseer *Jettelandet* med den flakke *Strandbredd*. Nu at tage dette *bogstavelig*, vilde altid være *upoetisk*, og ret aabenbar *unordisk*, da *Strandkanten* var vore Gamle meget for kiær til at overlades Fienden, men tager vi det historisk-poetisk om *Tiden*, hvis Begyndelse og Ende er Jetterov, medens *Midten* kun beherskes og benyttes af Guderne, da tage vi neppe fejl ad den mythiske *Midgaard*, og kan da godt forstaae den hyppige men ellers høist urimelige Talebrug "under *Midgaard*" om hvad der sees eller skeer blandt Guder og Mennesker.

Hvordan det hænger sammen, at *Hæner* og *Loder* i *Gylfelegen* kaldes *Ve* og *Vile*, kan vi saameget mindre oplyse, som Menneske-Dannelsen er den eneste Leilighed, hvorved *Loder* nævnes, og *Hæner* ligeledes forsvinder til *efter* Ragnaroke, saa vi maa nøies med den Mærkelighed, at vore Gamle ei hos Mennesket vilde nøies med *Sjæl* og *Legem*, men vilde have *Aand* til, og 136det var vist heller ingen Skade; thi man sige om *Aand* hvad man vil, saa er den dog det Samme for *Sjælen*, som *Aande* for Legemet, og følgelig til et rigtigt *Menneske-Liv* uundværlig.

Hvad endelig *Odins* og alle *Asers* Nedstammelse fra Koen *Ød-Humle* angaaer, da maae alle Giætninger om et saa løselig henkastet Ord nødvendig være meget løse, men naar man ogsaa her fremfor Alt tager "Tiden" i Betragtning, og tænker paa *Nordisk*, at det er immer med *Munden*, man nævner og deler Tiden, da oversætter man helst *Ød-Humle* (efter det Islandske *umla*) ved *Mumlersken* og *Ymer* (efter *ymia*) ved

Skraaleren, saa Røsten naaer først sit Maal, bliver et ordentligt *Tunge-Maal*, hos *Bur* eller *Bør*, Sønnen af den rige Mumlerske, som da igien bliver Fader til Heltene, der dræbe Ymer, dele Tiden og danne Mennesket. En saadan Mumlen og Skraalen er nemlig den dunkle Baggrund i ethvert *Folkeliv*, og Nordboen, som opfattede Alt *historisk*, maatte da tænke sig en Lignende i Menneske-Slægts Levnetsløb. Følgen heraf vilde blive, at man tænkte sig *Bør-Sønnerne* som de *tre Tider*, guddommelig lyslevende, veltalende og virksomme, og efter Delen, de tog i Menneske-Dannelsen, maatte *Odin* blive *Fortidens*, *Hæner Fremtidens* og *Loder Nutidens* Sjæl eller Vætte. Med denne løse Giætning kan man ogsaa godt nøies, til man finder en Bedre, thi da alle disse mythiske Personer, paa *Odin* nær, forsvinder med det Samme, gjør Meningen om dem ingen videre Forskiel.

Endnu bør det vel nævnes, hvad *Gylfelegen*

137melder, at *Bør-Sønnerne* satte *Dværgene Øster* og *Vester*, *Sønder* og *Nør* til at bære *Himmelen*, thi i alt Fald tager det sig bedre ud med disse fire Hovedpiller end med den bredskuldrede *Atlas*, og desuden behøver man ogsaa her kun at tage *Tiden* i Betragtning, for at finde, det slaaer til. Naar man nemlig, som det sig bør, ved *Himlen* tænker paa den høiere Livs-Anskuelse, da begynder den *verdenshistorisk* aabenbar i *Østen* og gaaer *solret* om, fra *Indien* og *Palæstina* til *Spanien* og *Engeland*, saa *nu* gjælder det kun, om vi i *Norden* kan holde paa den, saa den ikke gaaer *Krebsgang* i *Nordost*.